

УДК 343.24

CONTROVERSIAL ISSUES OF THE SYSTEM OF PUNISHMENTS IN THE SCIENCE OF CRIMINAL LAW OF UKRAINE СПІРНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ПОКАРАНЬ У НАУЦІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Orobets K.M. / Оробець К.М.*PhD in Law, Associate Professor / к.ю.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-8783-3950

*Yaroslav Mudryi National Law University,**Kharkiv, Pushkinska 77, 61024**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,**м. Харків, Пушкінська 77, 61024*

Анотація. Стаття присвячена розгляду складних проблем системи покарань за кримінальним правом України. Виокремлені проблеми визначення змісту поняття «система покарань», місця окремих видів покарань у системі та напрямків удосконалення системи покарань. Виявлено перевагу дефініції поняття системи покарань, які враховують її розуміння як сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів та як суворості їх послідовності. Запропоновано шляхи вдосконалення розміщення штрафу та арешту в системі покарань. Розкрито варіант скорочення системи покарань за рахунок вилучення деяких покарань з віднесенням їх до «інших заходів кримінально-правового характеру».

Ключові слова: покарання, система покарань, штраф, арешт, пробаційний нагляд, наука кримінального права.

Вступ.

Учення про покарання поряд зі вченням про злочин є фундаментальними складовими науки кримінального права. У межах зазначеного вчення до понять, щодо яких точиться наукова дискусія, належить поняття «система покарань». Особливої актуальності проблематика системи покарань набула у зв'язку з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо удосконалення видів кримінальних покарань» від 23 серпня 2023 року № 3342-ІХ, що має набути чинності 28 березня 2024 р., яким вносяться зміни до системи покарань шляхом додавання до неї пробаційного нагляду (п. 7-1 ч. 1 ст. 51 Кримінального кодексу України, далі – КК України). Упровадження нового виду покарання, очевидно, спрямоване на розширення можливих альтернатив покаранням, що пов'язані з обмеженням або позбавленням особистої свободи, насамперед арешту. Одночасно з цим зменшується роль арешту, який зводиться до спеціального виду покарання, що полягає в триманні засудженого військовослужбовця в умовах ізоляції на гауптвахті (ч. 1 ст. 60 КК України в новій редакції). Усі ці зміни не можуть не позначатися на розумінні змісту системи покарань у цілому та її окремих елементів.

Проблематика системи покарань стала предметом досліджень багатьох вчених. Зокрема, їй присвятили свої праці К.А. Автухов, В.М. Бурдін, М.В. В'юник, О.В. Лисодед, І.І. Митрофанов, Ю.А. Пономаренко, О.П. Рябчинська, С.П. Старосольська, В.І. Тютюгін, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк та інші дослідники. Незважаючи на достатню наукову зацікавленість проблемами системи покарань,

існує потреба в узагальненні висловлених поглядів і пропозицій, окресленні тих підходів, які є актуальними з урахуванням змін, які були внесені до КК України.

Метою цієї статті є постановка та спроба розв'язання складних проблем системи покарань за кримінальним правом України. Дослідження проведено на основі вивчення наукової літератури, КК України та деяких зарубіжних країн.

Методологічною основою дослідження є система методів пізнання філософського, загальнонаукового та спеціального рівнів. Зокрема, діалектичний метод був використаний при пізнанні системи покарань як явища, що перебуває в постійному розвитку, встановленні співвідношення між різними видами покарань. Використання системно-структурного аналізу дало можливість визначити окремі елементи, що входять до системи покарань та її підсистем. Синтез дозволив перейти від характеристики окремих покарань до вивчення системи покарань як єдиного цілого. Використання формально-юридичного методу дозволило здійснити дослідження, спираючись на визначення і ознаки кримінально-правових понять та категорій. За допомогою порівняльно-правового методу було встановлено схожість та відмінності у регламентації системи покарань за кримінальним законодавством України та зарубіжних держав. У роботі було використано й інші методи пізнання.

Основний текст.

Далі виокремимо ключові питання системи покарань, що є дискусійними у кримінально-правовій науці.

1. Зміст поняття «система покарань». У вітчизняній науковій літературі простежується два основні підходи до визначення цього поняття. Перший підхід полягає в тому, що система покарань розуміється як певний набір (перелік) видів покарань, які розташовані в чіткій послідовності. За результатами нашого дослідження, саме цей підхід є найбільш поширеним, набувши ознак традиційного. У його межах науковці під системою покарань розуміють: встановлений у КК вичерпний перелік розташованих у певному порядку видів покарань [1, с. 335]; встановлений КК обов'язковий для суду вичерпний перелік видів покарань, розміщених в певному порядку – залежно від ступеня їх тяжкості [2, с. 127]; встановлений у законі про кримінальну відповідальність вичерпний, загальнообов'язковий перелік визначених за змістом видів покарань, що характеризуються внутрішньою єдністю та узгодженістю [3, с. 305]; передбачений кримінальним законом внутрішньо впорядкований, вичерпний перелік видів покарань, які можуть установлюватись у санкціях норм Особливої частини та застосовуватись судом за вчинення суспільно небезпечних діянь [4, с. 274]; встановлений кримінальним законом обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розміщених у відповідному порядку залежно від їх тяжкості – від найлегших до найтяжчих [5, с. 312] та ін.

На думку представників другого підходу, системою покарань є певна сукупність видів покарань. До прикладу, С.П. Старосольська вважає, що правильнішим буде визначення «системи покарань» з використанням поняття «сукупності» [6, с. 304]. В.В. Сухонос визначає систему покарань як встановлену кримінальним законом сукупність окремих видів покарання, які пов'язані між собою і становлять певну цілісність [7, с. 277].

На наш погляд, обидва наведені підходи заслуговують на увагу, кожне визначення в тій чи іншій мірі розкриває зміст поняття «система покарань». Відмінність у підходах зумовлюється у першу чергу складністю, багатозначністю самого терміну «система». Так, у тлумачному словнику української мови наводиться 7 його значень, серед яких і «порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь», і «сукупність яких-небудь елементів, одиниць, частин, об'єднаних за спільною ознакою, призначенням» [8, с. 1320]. Словник іншомовних слів містить 10 таких значень, які охоплюють, зокрема, «сукупність закономірно пов'язаних між собою елементів (предметів, явищ, поглядів, знань та ін.), що утворюють певну цілісність, єдність», «певний порядок у розташуванні і зв'язку частин чого-небудь» [9, с. 562]. На противагу цьому, у філософському енциклопедичному словнику надається єдине розуміння системи як сукупності визначених елементів, між якими існує закономірний зв'язок чи взаємодія [10, с. 583]. О.П. Рябчинська наголошує на складності формулювання дефініції системи та неоднозначності вибору форми опису на різних стадіях дослідження, що зумовлені різними підходами до її розуміння, серед яких складно виділити якийсь пріоритетний, тому при описі системи доцільно використовувати максимально повний спосіб [11, с. 95].

З урахуванням цього, чим більш повним, комплексним є визначення системи покарань, тим більш обґрунтованим воно видається. Зокрема, заслуговує на підтримку спроба об'єднати в одній дефініції обидва зазначених вище підходи при розумінні системи покарань як сукупності взаємопов'язаних і взаємодіючих між собою заходів державного примусу, які обмежують права і свободи засудженого, мають спільні цілі, призначаються тільки за вироком суду й упорядковані в кримінальному законі (ст. 51 КК) залежно від ступеня їх суворості у вигляді обов'язкового для суду і вичерпного переліку окремих видів покарань, розташованих у цьому переліку в послідовності від менш до більш суворого [12, с. 372]. Саме у таких комбінованих визначеннях відображаються різні аспекти специфіки поняття, яке розкривається, і вони можуть братися за основу для виокремлення ознак, що притаманні системі покарань.

Крім того, слід враховувати, що у системі покарань можуть бути диференційовані підсистеми, наприклад, підсистема покарань, що застосовуються до повнолітніх, та підсистема покарань для неповнолітніх; підсистеми основних та додаткових покарань; підсистема покарань, не пов'язаних з правообмеженнями у сфері особистої свободи особи, та підсистема покарань, які пов'язані з такими правообмеженнями; підсистема покарань, що можуть призначатися за кримінальні проступки, та підсистема покарань, що можуть призначатися за злочини, тощо.

2. *З'ясування місця окремих видів покарань у системі.* Розподіл видів покарань за ступенем тяжкості відповідно до ст. 51 КК України залишається незмінним з моменту набрання ним чинності у 2001 р. Що стосується більшості видів покарань, то їх місце сумнівів не породжує. Однак все ж наявні деякі винятки.

Найбільше запитань серед фахівців виникає при оцінці місця штрафу в системі покарань з урахуванням проведеної законодавчої реформи згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» від 15 листопада 2011 року № 4025-VI, якою було суттєво підвищені розміри штрафу, знято законодавче обмеження його максимальної межі (у разі вчинення кримінального правопорушення, за яке передбачене основне покарання у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян), розмір штрафу як основного покарання визнано одним з вирішальних формальних критеріїв класифікації кримінальних правопорушень загалом і злочинів зокрема. На думку І.І. Митрофанова, штраф сьогодні не може бути визнаний найм'якшим видом покарання, а зазначений вище закон «зламав систему покарань, оскільки місце штрафу в системі перестало відповідати його м'якості» [13, с. 195]. М.І. Хавронюк вважає, що штраф є винятком з загального порядку розташування видів покарань від менш суворого до більш суворого, відносна суворість якого стосовно інших видів покарань прямо залежить від його розміру, а також від можливості заміни його іншим покаранням та яким саме [1, с. 335]. З наведеними поглядами погоджується І.З. Сень, зауважуючи, що місце штрафу як найм'якшого покарання в системі покарань більше не відповідає дійсності, а чинний КК України потребує удосконалення в частині визначення відносної суворості штрафу порівняно з іншими покараннями [14, с. 76].

Не можна не погодитися з тим, що штраф, який може виступати як основне покарання навіть у разі вчинення тяжких та особливо тяжких злочинів, потребує переосмислення та запровадження законодавчих змін. Шляхів удосконалення ст. 51 КК України в цьому напрямку вбачаємо два: або лише переміщення штрафу далі у переліку видів покарань, або ж диференціація штрафу на два окремих види: штраф у розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, який може бути як основним, так і додатковим покаранням, що має залишитись найбільш м'яким видом у системі покарань, та штраф у розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – основне покарання, що є суворішим за громадські роботи, а, можливо, і виправні роботи та службові обмеження для військовослужбовців.

Також у науці дискутується питання щодо арешту. Так, В.М. Бурдін відзначає, що арешт, який пов'язаний з ізоляцією особи від суспільства, є більш суворим видом покарання, ніж обмеження волі [15, с. 217]. Натомість К.А. Автухов вважає, що, незважаючи на те, що ізоляція, яку зазнають засуджені до арешту, є суворішою, порівняно з тією, якій піддаються засуджені до позбавлення волі, розташування арешту в системі покарань між конфіскацією майна й обмеженням волі виправдане тривалістю строків, на які призначається арешт [16, с. 257]. На наш погляд, арешт належить до підсистеми покарань, пов'язаних з ізоляцією особи від суспільства, яка має перебувати наприкінці загальної системи покарань, після обмеження волі. А відносно нетривалий строк арешту здатний надати цьому покаранню «шоковий ефект», посилюючи його каральні властивості.

3. *Напрямки вдосконалення системи покарань шляхом включення до неї або, навпаки, виключення тих чи інших видів покарань.* Досліджуючи наявну систему покарань, абсолютна більшість авторів підтримують скорочення кількості видів покарань. Зокрема, І.І. Митрофанов вважає за необхідне скасувати всі види покарань для військовослужбовців, конфіскацію майна, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу і виправні роботи у тому вигляді, в якому вони регулюються нормами КК України [13, с. 198]. Ю.А. Пономаренко пропонує теоретичну модель переліку з п'яти видів покарань, а саме: громадські роботи, штраф, обмеження свободи, ув'язнення на певний строк та довічне ув'язнення [17, с. 443]. О.В. Таволжанський та В.Ю. Приходько ставлять під сумнів необхідність такої альтернативи для судів, як 12 видів покарань, аргументуючи це тим, що зменшення кількості різних варіантів для покарання особи може полегшити винесення вироків судам, а також навантаження на структуру кримінально-виконавчої служби [18, с. 88]. Так само підтримують ідеї щодо спрощення системи покарань в Україні за прикладом провідних країн світу М.В. В'юник [19, с. 154], Г.В. Рибікова та Т.Б. Проскура [20, с. 200].

Погоджуючись з тим, що системи покарань за кримінальним законодавством зарубіжних країн переважно охоплюють значно меншу кількість видів покарань, ніж передбачено у КК України, слід звернути увагу на наявність інших кримінально-правових заходів. Прикладом може бути КК Республіки Польща, який наразі закріплює лише 4 види покарань (ст. 32), – штраф, так зване «обмеження волі» (яке насправді є аналогом громадських та виправних робіт за КК України), позбавлення волі (на певний строк), довічне позбавлення волі – але при цьому містить 12 «карних заходів» («środki karne» – ст. 39 КК Республіки Польща) [21]. Частина цих «карних заходів» за своїм змістом близька до окремих видів покарань, обмежувальних заходів за КК України, наприклад, позбавлення публічних прав (наприклад, виборчих прав, військового звання тощо), заборона обіймати певну посаду або займатися певною професією або здійснювати певну господарську діяльність, заборона перебувати в певних середовищах або місцях і спілкуватися з певними людьми, наближатися до них або залишати конкретне місце проживання без згоди суду, заборона керувати транспортними засобами тощо. А деякі «карні заходи» не мають аналогів у КК України (заборона входу на масовий захід, заборона входу в ігрові центри та участі в азартних іграх тощо). Використовуючи досвід Республіки Польща, скорочення системи покарань за потреби можна досягнути шляхом вилучення деяких покарань з віднесенням їх до «інших заходів кримінально-правового характеру».

Разом із тим, на нашу думку, проблема полягає не стільки у зavelикій кількості видів покарань, скільки в недостатній ефективності деяких із них з урахуванням цілей покарання (ч. 2 ст. 50 КК України). За наявності належної правової, організаційної, матеріально-технічної та іншої бази призначення і виконання існуючих видів покарань можуть бути цілком виправданими. І, навпаки, саме відсутність можливостей у держави для створення такої бази та (або) визнання певного виду покарання таким, що вже не відповідає сучасним способам ефективного досягнення поставлених цілей, є серйозними

аргументами для виключення його з системи.

Значно меншою є кількість пропозицій щодо запровадження нових видів покарань. Так, О.В. Лисодед у своїх публікаціях підтримав ініціативу Міністерства юстиції України щодо запровадження пробаційного нагляду як виду кримінального покарання [22, с. 140]. У підсумку саме пропозиції щодо розширення системи покарань були сприйняті законодавцем, що втілилося у Законі України від 23 серпня 2023 року № 3342-IX, зменшення ж кількості видів покарань наразі так і не відбулося.

Висновки.

Проведене дослідження дозволило розкрити дискусійні питання щодо змісту поняття «система покарань», визначення місця окремих видів покарань у системі та напрямків удосконалення системи покарань шляхом включення до неї або виключення тих чи інших видів покарань.

У результаті дослідження виявлено перевагу більш повних, комбінованих дефініцій поняття системи покарань, які враховують її розуміння і як сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих елементів, і як суворості їх послідовності (переліку). Запропоновано два основні шляхи вдосконалення розміщення штрафу в системі покарань: 1) переміщення його далі у переліку або 2) диференціація на два окремих види: штраф у розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, який може бути як основним, так і додатковим покаранням, що має залишитись найбільш м'яким видом у системі покарань, та штраф у розмірі понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – основне покарання, що є суворішим за громадські роботи, а, можливо, і виправні роботи та службові обмеження для військовослужбовців. Арешт як елемент підсистеми покарань, пов'язаних з ізоляцією особи від суспільства, пропонується розмістити після обмеження волі. Незважаючи на те, що більшість науковців підтримують скорочення кількості видів покарань, Закон України від 23 серпня 2023 року № 3342-IX розширив їх перелік, додавши новий вид – пробаційний нагляд. З урахуванням досвіду деяких зарубіжних країн виявлено варіант скорочення системи покарань за рахунок вилучення деяких покарань з віднесенням їх до «інших заходів кримінально-правового характеру».

Література:

1. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право : навчальний посібник / за заг. ред. М.І. Хавронюка. Київ : Ваіте, 2014. 944 с.
2. Кримінальне право (Загальна частина) : навчальний посібник / за заг. ред. С.А. Шалгунової. Херсон : Айлант, 2019. 296 с.
3. Кримінальне право України: Загальна частина : підручник / за заг. ред. В.Я. Конопельського, О.В. Меркулової. Одеса: ОДУВС, 2021. 452 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / за заг. ред. проф. О. М. Литвинова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с.
5. Фріс П.Л. Кримінальне право України. Загальна частина : підручн. для студ. вищ. навч. закл. Вид. 3-те, доп. і перероб. Одеса : Фенікс, 2017. 468 с.

6. Старосольська С.П. Поняття та система покарань, не пов'язаних з ізоляцією особи. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2014. № 1. С. 301-312.

7. Сухонос В.В. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник. Суми : Університетська книга, 2016. 375 с.

8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2007. 1736 с.

9. Новий словник іншомовних слів : близько 40000 сл. і словосполучень / за ред. Л.І. Шевченко. Київ : АРІЙ, 2008. 672 с.

10. Філософський енциклопедичний словник / [редкол.: В.І. Шинкарук (голова) та ін.]. Київ : Абрис, 2002. VI, 742 с.

11. Рябчинська О.П. Поняття системи покарань: методологічний вимір. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2014. № 2(44). С. 93-98.

12. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 6-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2020. 584 с.

13. Митрофанов І.І. Система покарань у механізмі реалізації кримінальної відповідальності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 194-198.

14. Кримінальна політика у сфері покарань : навчальний посібник / за ред. Б. Головкина, Г. Шмельцер. Одеса : Гельветика, 2022. 226 с.

15. Бурдін В.М. Арешт як вид кримінального покарання. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003. Вип. 3-4. С. 215-219. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/582.pdf> (дата звернення: 18.01.2024).

16. Автухов К.А. Основні теоретичні та прикладні проблеми виконання покарання у виді арешту. *Університетські наукові записки*. 2013. № 1. С. 256-260.

17. Пономаренко Ю.А. Загальна теорія визначення караності кримінальних правопорушень : монографія. Харків : Право, 2020. 720 с.

18. Таволжанський О.В., Приходько В.Ю. Особливості адаптації національної системи покарань до європейських стандартів. *Право та інновації*. 2020. № 2. С. 87-92. URL: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/637/561> (дата звернення: 18.01.2024).

19. В'юник М.В. Щодо питання оптимізації системи кримінальних покарань. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2014. № 8. С. 148-155.

20. Рибікова Г.В., Проскура Т.Б. Системи покарань за кримінальними кодексами деяких країн Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз. *Юридичний вісник*. 2018. № 4. С. 195-202.

21. Kodeks karny : Dz. U. 1997 Nr 88 poz. 553. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf> (дата звернення: 18.01.2024).

22. Лисодєд О.В. Пробаційний нагляд як новий вид кримінального покарання. *Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності* : матеріали Всеукр. наук.-практ. Інтернет-

конф. 26 лист. 2021 р. Одеса: ОДУВС, 2021. С. 139-141. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58faa4a7-02af-434e-9ff7-d2a931f6d92a/content> (дата звернення: 18.01.2024).

References:

1. Dudorov, O.O., and Khavroniuk, M.I. (2014). *Kryminalne pravo* [Criminal Law]. Kyiv: Vaite.
2. Shalhunova, S.A., ed., (2019). *Kryminalne pravo (Zahalna chastyna)* [Criminal Law (General part)]. Kherson: Ailant.
3. Konopelskyi, V.Ia. and Merkulova, O.V., eds., (2021). *Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine: General part]. Odesa: ODUVS.
4. Lytvynov, O.M., ed., (2020). *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine. General part]. Kharkiv: KhNUVS.
5. Fris, P.L., (2017). *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine. General part]. 3rd ed. Odesa: Feniks.
6. Starosolska, S.P., (2014). Poniattia ta systema pokaran, ne poviazanykh z izoliatsiieiu osoby [The concept and system of punishments not related to the isolation of a person]. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs. Legal series.* **1**, 301-312.
7. Sukhonos, V.V., (2016). *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine. General part]. Sumy: Universytetska knyha.
8. Busel, V.T., ed., (2007). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Kyiv-Irpin: Perun.
9. Shevchenko, L.I., ed., (2008). *Novyi slovnyk inshomovnykh sliv* [New dictionary of foreign words]. Kyiv: ARII.
10. Shynkaruk, V.I., ed., (2002). *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk* [Philosophical encyclopedic dictionary]. Kyiv: Abrys.
11. Riabchynska, O.P., (2014). Poniattia systemy pokaran: metodolohichni vymir [Concept of the system of punishments: methodological dimension]. *State and regions. Series: Law.* **2**(44), 93-98.
12. Tatsii, V.Ia., Borysov, V.I. and Tiutiuhin, V.I., eds., (2020). *Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna* [Criminal Law of Ukraine. General part]. 6th ed. Kharkiv: Pravo.
13. Mytrofanov, I.I., (2013). Systema pokaran u mekhanizmi realizatsii kryminalnoi vidpovidalnosti [The system of punishments in the mechanism of realization of criminal liability]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence.* **5**, 194-198.
14. Holovkin, B. and Shmeltser, H., eds., (2022). *Kryminalna polityka u sferi pokaran* [Criminal policy in the field of punishments]. Odesa: Helvetyka.
15. Burdin, V.M., (2003). Aresht yak vyd kryminalnoho pokarannia [Arrest as a type of criminal punishment]. *Bulletin of the Khmelnytskyi Institute of Regional Management and Law.* **3-4**, 215-219. [Viewed 18 January 2024]. Available from: <http://old.univer.km.ua/visnyk/582.pdf>
16. Avtukhov, K.A., (2013). Osnovni teoretychni ta prykladni problemy vykonannia pokarannia u vydi areshtu [The main theoretical and applied problems of execution of punishment in the form of arrest]. *University scientific notes.* **1**, 256-260.
17. Ponomarenko, Yu.A., (2020). *Zahalna teoriia vyznachennia karanosti kryminalnykh pravoporushen* [The general theory of determining the punishment of criminal offenses]. Kharkiv: Pravo.
18. Tavolzhanskyi, O.V. and Prykhodko, V.Iu., (2020). Osoblyvosti adaptatsii natsionalnoi systemy pokaran do yevropeyskykh standartiv [Peculiarities of adaptation of the national punishment system to European standards]. *Law and innovation.* **2**, 87-92. [Viewed 18 January 2024]. Available from: <https://pti.org.ua/index.php/ndipzir/article/view/637/561>
19. Viunyk, M.V., (2014). Shchodo pytannia optymizatsii systemy kryminalnykh pokaran [Regarding the issue of optimization of the criminal punishment system]. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine.* **8**, 148-155.

20. Rybikova, H.V. and Proskura, T.B., (2018). Systemy pokaran za kryminalnymy kodeksamy deiakykh krain Yevropeiskoho Soiuzu: porivnialno-pravovyi analiz [Systems of punishments according to the criminal codes of some countries of the European Union: a comparative legal analysis]. *Legal Bulletin*. **4**, 195-202.

21. Rzeczpospolita Polska. Sejm, (1997). *Kodeks karny 1997 Nr 88 poz. 553* [online], 6 czerwca 1997. [Obejrzano 18 stycznia 2024]. Dostępne od: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>

22. Lysodied, O.V., (2021). Probatsiinyi nahliad yak novyi vyd kryminalnoho pokarannia [Probation supervision as a new type of criminal punishment]. *Criminal law, criminological and criminal enforcement measures to prevent crime. Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference, 26 November 2021* [online]. Odesa: ODUVS. pp. 139-141. [Viewed 18 January 2024]. Available from: <https://dspace.oduvs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58faa4a7-02af-434e-9ff7-d2a931f6d92a/content>

Abstract. *The article is devoted to the consideration of complex problems of the system of punishments under the criminal law of Ukraine. The problems of defining the meaning of the concept of "system of penalties", the place of certain types of punishments in the system, and directions for improving the system of penalties are singled out. The preference of the definitions of the concept of the system of punishments, which take into account its understanding as a set of interconnected and interacting elements and as a strict sequence of them, has been revealed. Ways to improve the placement of fines and arrests in the system of punishments are proposed. The option of reducing the system of punishments by removing some punishments and relegating them to "other measures of a criminal law nature" has been revealed.*

Key words: *punishment, system of punishments, fine, arrest, probation supervision, science of criminal law.*

Стаття відправлена: 19.01.2024 р.

© Орбець К.М.